

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Barry Eisler
THE GOD'S EYE VIEW

Copyright © 2016 by Barry Eisler
Translation Copyright © 2017 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02074-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

*POD
BUDNIM
OKOM
BARI AJZLER*

Preveo Aljoša Molnar

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2017.

Uzbunjivačima

Panoptikon ne bi smeo biti shvaćen kao izmišljotina: to je dijagram mehanizma moći sveden na idealan oblik.

Mišel Fuko

Znanje je uvek teklo nagore, prema biskupima i kraljevima, ne nadole, prema slugama i robovima. Princip ostaje isti i danas... vlade se usuđuju da streme, preko svojih obaveštajnih agencija, ka božjem saznanju o svakom od nas.

Džulijan Asanž

Drugovi, moram da vam ponovim: moramo sakupiti sve! Ništa nam ne sme promaći!

Erih Milke, vođa istočnonemačkog Štazija

PROLOG

3. jun 2013.

General Teodor Anders sanjao je da peca sabljarku kada mu je na noćnom stočiću zazvonio sigurni telefon. Istog trenutka se uspravio, zabrinut, ali ne previše. Često su ga tokom karijere budile i mnogo gore stvari od zvonjave telefona.

Trepnuo je i refleksno pogledom prešao preko sobe, slabo osvetljene sjajem digitalnog sata. Njegova žena Debi, koja je ležala pored njega, nastavila je tiho da hrče. Naučila je da ignoriše dosađivanje NSA skoro istog trenutka kada je njen suprug postavljen za direktora. Ako je u pitanju bio domaći problem, on ionako nije smeo ništa da joj kaže. Ako je inostrani, vrlo brzo će ionako sve videti na vestima. U oba slučaja, svejedno nije želela da zna, ili bar ne pre nego što bude morala. Bila je dobra žena.

Nakašljao se i podigao telefonsku slušalicu pre nego što je aparat zazvonio po drugi put. U vojsci je naučio da pretpostavljene impresionira svojom neprekidnom spremnošću. Ta navika mu je ostala još dugo nakon što su mu tadašnji pretpostavljeni postali podređeni.

„Pričaj“, rekao je tiho. Bio je to njegov uobičajeni pozdrav – jezgrovita, efikasna komanda. Voleo je i da, kad mu neko pokuca na vrata, odgovori samo jednom rečju: *Uđi*. U osnovi, za njega je i taj dodatni slog kod uobičajenog *Uđite* bio uzaludan i nepotreban. Debi je to mrzela i naučila ga je da se kod kuće ne izražava tako. Rekla mu je da se tako obraća psu – *dođi, sedi, ostani*. Što je, morao je da prizna, jednim delom bilo vrlo privlačno.

Očekivao je direktan i sažet izveštaj o situaciji, zbog koje je sigurno i usledio ovaj poziv. Bio je iznenađen kada je umesto toga njegov zamenik rekao: „Ovde general Rimar. Vaš pristupni protokol, molim.“

Anders je bio toliko iznenađen da je rekao: „Majk, to sam ja.“

„Žao mi je, Tede. Potreban mi je tvoj pristupni protokol pre nego što nastavim.“

Pristupni protokol je dodatni nivo zaštite za korišćenje sigurne linije, još jedan od načina da se utvrdi identitet osobe sa druge strane. Iako su veoma dugo radili zajedno, Rimar ga nikada nije zahtevao kada je Andersa zvao na kućni broj. Ili se nešto veoma loše događalo, ili je njegov zamenik samo oprezan i čuva sopstveno dupe prateći proceduru doslovce. Što je, Anders je znao, suštinski jedno te isto. Osetio je vrelinu u stomaku dok mu je skakao adrenalin.

Kratko je razmišljao. Koji je bio poslednji protokol koji mu je izdat? „Romeo Bravo Fokstrot. Sedam, tri, devet.“

„Viktor Delta Golf. Osam, jedan, četiri.“

„Dobro, o čemu se radi?“

„Curenje podataka. Potencijalno ogromno.“

Vrelina u stomaku se pojačala. „Definiši ogromno.“

„Još ne znamo. Desetine hiljada dokumenata. Možda i više. Ovaj tip ima pristup svemu. Prizmi. Iks-kiskoru. Polisi dajrektivu 20. Baundles informantu. Apstrimu. Svemu.“

Vrelina u njegovom stomaku odjednom se pretvorila u zaleđeni čvor. Ovo je zvučalo loše. Neverovatno loše.

„Ko?“

„Sa 80 procenata smo sigurni da se izvršilac zove Snouden. Edvard Snouden. Bivši CIA analitičar, vojni instruktor za kontraobaveštajni rad, sa punim administratorskim pravima.“

Punim administratorskim pravima. Anders na trenutak nije mogao da diše.

„Čekaj“, rekao je. Ustao je iz kreveta, podigao kućište telefona, tiho prešao preko mekog tepiha i ušao u kupatilo, vukući za sobom dugačak kabl telefona. Nije uključivao svetlo jer ga je mrak neočekivano smirivao; bio je poput skrovišta, nekakve čaure. Smestio je slušalicu između obraza i ramena, zatvorio i zaključao vrata, pustio vodu iz slavine da prikrije zvuk i ušao u staklenu tuš-kabinu. Tek onda je zažmurio i rekao: „Reci mi da nije ušao u Božje oko.“

„Nije imao dozvolu.“

„Znam da nije imao dozvolu. Nisam te to pitao.“ Shvatio je da je bio oštrij nego što je nameravao.

„Ne postoje dokazi da je upao i tamo. Ali Snouden... taj tip je neverovatno sposoban. Razgovaramo sa njegovim kolegama. Reč *genije* se često ponavlja.“

„Moramo znati da li je Božje oko ugroženo. Ne zanima me šta je drugo ugroženo. Ovo je apsolutno vrhovni prioritet.“

„Radim na tome. Ali sporo napreduje jer ne mogu da dovedem običan forenzički tim.“

Ne, naravno da nije mogao. U istoriji vlade SAD nikada nije postojao toliko razgranat i sveobuhvatan program kao što je Božje oko. Iako se na trenutak prestravio, sve to ipak nije bilo dovoljno.

Otvorio je oči i duboko izdahnuo, pokušavajući da se smiri. „Gde je sada Snouden?“

„Verujemo da je u Hongkongu.“

„Nemoguće. Sarađuje sa MUP?“

Ministarstvo unutrašnjih poslova bila je kineska obaveštajna agencija, nešto kao kombinacija CIA i FBI. Ako je Snouden bio njihov agent, možda bi ovo moglo da se spase. Reč je o suparničkoj obaveštajnoj službi, to je tačno, ali to ne znači da izvesni protokoli ne postoje i da se nekakva saradnja ne može postići.

„Ne verujemo. Grinvald i Pojtras su takođe tamo. Mislimo da njima prosleđuje dokumenta.“

Trepnuo je. Da li je ovo noćna mora? Glen Grinvald i Lora Pojtras... ovo je mnogo gore od MUP. Nezamislivo gore.

Na trenutak je zavladao duga tišina. Bio je u Santjagu, 2010. godine, kada je Čile pogodio zemljotres jačine 8,8 stepeni. Tri duga minuta, ono za šta je verovao da je čvrsta i nepomerljiva zemlja ritalo se i prevrtalo pod njim. Ovo je ličilo na to. Samo, bilo je mnogo gore.

Naterao je sebe da se usredsredi. „Da li je *Gardijan* već kontaktirao sa nama?“

Grinvald je radio u *Gardijanu*. Pre nego što uredništvo bilo šta objavi, prvo od NSA zatraži komentar.

„Još nije.“

Osetio je mrvicu očajničke nade. Još imaju šanse. Male, verovatno, ali...

„Koliko brzo možemo da pošaljemo tim u Hongkong?“

„Trenutno imamo plaćenike koji se upravo bave Abuom Sajaфом u Mindanau. Mogli bi da stignu u Hongkong za šest sati. Možda i manje.“

„Uradi to. Odmah. OBL caruje, razumeš?“

Foke, koje su uhvatile Osamu Bin Ladenu, znale su da on ni pod kakvim okolnostima ne sme biti uhvaćen.

„Tede, mi govorimo o... ovi ljudi su Amerikanci.“

Rimar je bio dobar zamenik i najlojalniji čovek kog je Anders poznao. Kao što je i trebalo da bude. Anders ga je izvukao iz gorućeg hamvija, onih prvih dana tokom Pustinjske oluje, spasavši mu život, uz izuzetak desne strane lica. Posle toga, Rimar je postao Andersova desna ruka i neumorno mu je čuvao leđa. Ali niko nije savršen, a Rimarova slabost bila je osetljivost. Anders nije bio siguran odakle ona potiče – urođena karakterna crta? Uslovi u kojima je odrastao? Iskustvo mnogobrojnih rekonstruktivnih i plastičnih operacija zbog kojih je osećao empatiju prema patnji drugih? Neka kombinacija svega toga, verovatno.

I dok je Rimarov drugačiji pogled na svet često funkcionisao kao koristan pritisak na Andersove donekle surovije instinkte, ovoga puta tome definitivno nije bilo mesta.

„Samo ih sve neutrališi“, rekao je Anders. „Sve troje. Da li je to jasno? Svalićemo krivicu na kineski MUP.“

„To neće izgledati kao da su oni u pitanju.“

„Zašto misliš da bi uradili nešto i onda namestili da izgleda kao da su oni u pitanju?“

Nastupila je pauza. A onda: „Sa njima je još jedan reporter *Gardijana*. Neki Škotlandanin, Juen Makaskil.“

„Onda neutrališi sve četvoro. Znamo li gde se sastaju? Gde su odseli?“

„Još ne.“

Dobro, možda je malo previše očekivati i tu informaciju. „Prati ih i prisluškuj. Mobilni telefoni, pristup internetu, sistem hotelskih rezervacija, sigurnosne kamere, satelitski snimci, sve.“

„Sve je već pokrenuto.“

Kao da je ponovo osetio kako se zemlja pomera, ovog puta uz talas vrtoglavice i mučnine. Odlučno je odbacio taj osećaj i naterao sebe da se usredsredi. Šta mu izmiče iz vida? Šta im je još potrebno? Šta bi im bila odstupnica? Ako budu primorani da ispričaju neku priču, trebaće im nekakav zaplet? A to bi moglo da bude...

„Sastavi izveštaj za sastanak. Ako ne možemo da učutkamo Snouдена, onda ćemo morati da potkopamo njegov kredibilitet, a za to će nam trebati naši prijatelji iz štampe. Potrudi se da se reč *narcisoidan* provlači kroz suštinu. Budi suptilan. Ne mogu da tvrdim da on poseduje

očigledan narcisoidan poremećaj ličnosti?... tako nešto. Neka sve počiva na prošlosti.“

„Već smo iskoristili narcisoidnost kod Džulijana Asanža.“

„Da, i upalilo je. Iskoristite je opet.“

„Razumem.“

„Takođe... potruđi se da istakneš da je Snouden 'grubo prekršio zakletvu o tajnosti'. Želimo i da se ta fraza primi.“

Naravno, nije bilo nikakve „zakletve o tajnosti“. Jedina zakletva koju vladini zaposlenici polažu jeste zakletva da će braniti Ustav. Ali to je samo besmislena nijansa. Najvažnije je da si uvek mogao da računaš na to da glavni mediji prihvataju svaku terminologiju koju im vlada servira.

„U redu“, rekao je Rimar. „Koga želiš da predvodi kampanju?“

„Ernest je najbolji u poslu. Probudi ga.“

„Ernesta?“

„Momka koji je sve medije naterao da podvodnu erupciju nafte u Meksičkom zalivu opišu samo kao 'izlivanje'.“

„Misliš na momka koji je izmislio 'naprednu tehniku ispitivanja'?“

„Zapravo, Gestapo je izmislio tu frazu – *Verschärfte Vernehmung*, mislim da se tako kaže na nemačkom. Ali Ernest ju je pametno pozajmio. Misliš li da je Snouden genije? Čekaj samo da ga Ernest zaskoči. Mediji će ga podvrgnuti takvoj psihoanalizi narcisoidnosti da će ga za jedan dan osuditi kao izdajnika.“

„Potruđiću se da on radi na tome.“

„Vidimo se za posla sata u štabu.“

Završio je razgovor, otvorio vrata tuš-kabine, zavrnuo slavinu i vratio se u spavaću sobu. Zastao je na trenutak i pogledao Debi, koja je još čvrsto spavala. Nije mogao reći da je još voli, ako ikada i jeste. Ali uvek je bilo nečeg zadovoljavajućeg u saznanju da je štiti. Jer štiti ono što ti pripada... pa i to je neka vrsta ljubavi, zar ne?

Otišao je do ormana i počeo da se oblači. Znao je da verovatno neće moći da zaustavi *Gardijan*. Čak nije ni mario do kog stepena će ih stvarno zaustaviti.

Ono do čega mu je zaista bilo stalo i ono što ga je stvarno plašilo bilo je Božje oko. Na kraju krajeva, sve ostalo je bilo prolazno.

POGLAVLJE 1

Evelin Galager sedela je u tapaciranoj stolici, ispred kancelarije direktora Fort Mida, čvrsto stisnutih kolena, u poravnatoj suknji i prstiju prepletenih u krilu. Kao i svaki put kada bi čekala u toj stolici, pitala se da li je poza suviše stegnuta, suviše svesno zvanična. Ali bolje i to nego da je uznemirena. Nije želela da bilo ko pomisli da je nervozna zbog direktora. Dobro, nije bilo baš tako – nije želela da bilo ko to *sazna*.

Doduše, nije ni bilo nekoga ko bi primetio. Niko drugi nije čekao ispred kancelarije, a direktorov zamenik, general Rimar, nije je ni pogledao preko svog monitora otkako ju je uveo. Naravno, i Rimar ju je, sa tim povezom na oku i upropaštenim profilom, levom stranom skalpa pod sedom kosom i s vojničkom frizurom, a desnom, koja je izgledala poput neravnog i ružičastog plastelina, uvek činio nervoznom. Bilo je teško ne buljiti u ožiljke i ne pitati se kakav se užas krije iza poveza na oku. Njegove rane i oporavak bili su legendarni u NSA, a patnje su mu podarile svetost, i to ne samo njemu već i njegovom saborcu koji ga je spasao, direktoru. Njih dvojica su bili kao celina, leva i desna ruka, i bez obzira na to kakve je tajne znala, u prisustvu njihove veze osećala se kao potpuni autsajder.

Diskretno je pogledala na sat. Koliko će ovo trajati nikada nije znala – mogao je da prođe minut, a moglo je da prođe i dva sata. Neizvesnost je možda bila ponižavajuća, ali s druge strane, koliko ljudi uopšte dobija poziv, a kamoli izravnu naredbu, da dođe kod direktora čim se u njihovom sistemu uključi crvena lampica?

Tako da je čekala, slušajući samo kuckanje Rimarove tastature i potmulo hujanje klimatizacije u prostoriji. Ne, nije mogla da porekne da joj se sviđa što između nje i direktora nema drugih slojeva – sviđalo joj se što se zbog toga oseća posebno, sviđalo joj se to što joj direktna linija daje neku auru moći i važnosti unutar organizacije. S druge strane, taj odnos joj je doneo i izolovanost. Čak i unutar standardnog ambijenta NSA, izdelfjenog

na odeljke, zidovi oko posla kojim se ona bavila bili su ekstremni. Koliko je njoj poznato, niko osim direktora nije bio svestan njene funkcije, i direktor joj je na mnogo različitih i očiglednih načina jasno stavio do znanja da privilegija direktnog pristupa nije besplatna, da će biti oštrih kazni za bilo kakve propuste, slučajne ili namerne.

Zbog čega se, upravo sad, osećala prilično nelagodno. Nešto joj se vrzmalo po glavi, a nijednom kolegi nije mogla da se poveri. Želela je da pita direktora, ali je oklevala. Jer, šta bi time postigla? Bilo je toliko nategnuto da bi ispala nepouzdana, čak paranoična. A zbog čega? Previše bi rizikovala. Pozicija koju je zauzimala bila je baš za nju, posao joj je bio važan, plata pristojna, a prednosti velike. Zdravstveno osiguranje posebno – bez njega ne bi mogla da upiše Deša u specijalnu školu. Bivši muž joj je bio propalica i plašila se da ga tuži iz straha da ne pokrene postupak za stareteljstvo; majka joj je umrla, a otac joj je bio smešten u obližnjem staračkom domu, sa uznapredovalim Alchajmerom. Zato joj je i bio potreban ovaj posao i bilo je prilično umirujuće osećati se potrebnim. A što se tiče njenih nedoumica... pa, zar nisu i ostali naučili da se nose sa svim svojim nedoumicama?

Sedela je skoro dvadeset minuta i upravo je razmišljala kako je mogla da ode do toaleta pre nego što je došla, kao i da je definitivno trebalo da preko leđa prebaci džemper, jer u čekaonici je uvek ledeno, kada je Rimar prestao da kuca, pogledao je preko monitora i rekao: „Sada možeš da udeš.“

Uvek se pitala kako mu direktor daje znak da je slobodan. Nekom tekstualnom porukom, po svojoj prilici, na isti način na koji je i Rimar obavestavao direktora da ona čeka. Ili to, ili su se duhovno povezali, radeći zajedno toliko dugo. Ustala je, oklevala kratko, a onda otvorila vrata.

Direktor je sedeo za drvenim stolom u obliku slova „L“. Zid sa njegove leve strane bio je ukrašen fotografijama raznih osoba na visokim položajima – predsednicima, premijerima, generalima, industrijskim magnatima – svi rame uz rame sa direktorom ili rukujući se s njime. Zid sa njegove desne strane bio je rezervisan za police, ispunjene ozbiljnim tomovima o vojnoj strategiji, poslovnom menadžmentu i filozofiji. U jednom uglu nalazili su se stočić za kafu, kauč i dve tapacirane stolice – bio je to prostor za duže, i možda opuštenije sastanke, gde je direktor nikada nije pozvao.

Zatvorila je vrata za sobom i nemo stajala dok je on zapisivao nešto na margine nekih papira. Nakon nekoliko trenutaka, pogledao ju

je preko naočara, izvivši obrve... šta je sad? Iznervirao se što ga neko prekida? Možda mu je prekid dobro došao? Kao i obično, nije uspjela da ga pročita. Bio je vitak čovek od nekih šezdeset godina, sve ređe kose i žućkastog tena. Radila je sa njim preko godinu dana, ali još ga nije videla kako pokazuje prava osećanja, izuzev što je povremeno umeo da začiklji bledoplavim očima. Nikad ga nije uhvatila da joj odmerava grudi, koje su od veličine C postale D kada se Deš rodio, i koje su rešile da ostanu takve iako se vratila vežbanju i izgubila kilograme koje je dobila tokom trudnoće. Nije joj smetalo to uvećanje – zapravo, kao samohranoj majci, prijala joj je pažnja koju su joj donele nove dimenzije – ali izostanak direktorove pažnje činio joj se pomalo čudnim. Da nije homoseksualac? Znala je da je oženjen i da ima četiri odrasle ćerke, ali to nije nikakva garancija; čak i u dvadeset prvom veku, u vojsci ima mnogo onih koji se nisu razotkrili, i to pogotovo na visokim pozicijama. S vremena na vreme pitala se šta bi uradio kada bi se pojavila još raskopčanija i nagnula se preko stola da mu nešto pokaže... da li bi bio u stanju da se odupre želji da pogleda? Ali nikada to nije probala. Nije bio ona vrsta muškarca s kojom se smelo poigravati.

Pokazao je na stolicu ispred stola i rekao: „Šta je bilo?“ Pitanje je zvučalo kao izazov, kao očekivanje da, ako već koristi to što može direktno da mu se obrati, sigurno može nešto važno da iznese pred njega. *Bolje bi bilo* da ima nešto važno.

Sela je i čvrsto uprla stopalima u tepih. Kao i čekaonica, i njegova kancelarija bila je previše rashlađena, ali je ipak osetila kako se znoji ispod pazuha i bilo joj je drago što je stavila dezodorans.

„Gospodine, u mom sistemu se upalila crvena lampica – poklopila su se dva lica koja nadgledamo. Dopisnik *Intersepta* Rajan Hamilton, i oficir za vezu iz Ankare. Danijel Perkins.“

Specijalni američki savetnik za vezu, viši predstavnik NSA u Turskoj, koji je odgovarao direktno direktoru. Bilo ih je još samo petorica u svetu – u Nemačkoj, Italiji, Tajlandu, Japanu i Koreji. Ako se oficir za vezu odmetnuo, bio je to veliki prekršaj, pa je zato pomno posmatrala direktora, želeći da uoči njegovu reakciju.

Ali nije bilo ničega, osim blagog sužavanja očiju. „Šta si primetila?“

„Pa, kao što znate, priključeni smo na zatvorene nadzorne video-sisteme širom sveta. Podaci koje sakupljamo prolaze kroz sistem za prepoznavanje i kompleksnu neuralnu mrežu koja analizira ostale biometričke

podatke, kao što su visina, dužina koraka i brzina hodanja, i kada se određeni ljudi primete zajedno, sistem izdaje upozorenje. Ima mnogo pogrešnih poklapanja koja moraju da prođu filtriranje, ali ovo je potvrđeno. Prilično sam sigurna da su se Hamilton i Perkins sastali u Istanbulu.“

Izraz direktorovog lica bio je toliko ravnodušan da je na trenutak izgledao kao da je navukao masku Rimarvog izgorelog profila.

„Snimljeni su kako stoje licem u lice?“

„Ne, gospodine, ne licem u lice. Ali prilično sam sigurna da znam gde su se sastali – na bosforskom trajektu. Vratila sam se unazad i ispratila nezavisno kretanje jednog i drugog, iako na samom trajektu nema kamera.“

Direktor se zavalio u fotelju i zauzeo nešto opušteniju pozu, koja je, poput prvobitno izgovorenog *Šta je?*, takođe predstavljala izazov. „Kako znaš da nije u pitanju slučajnost?“

„Pa, gospodine, ne mogu da dokažem da nije. Ali trajekt mi deluje kao mesto za razmenu. A i vi ste mi rekli da ne budem isključiva, posebno kada je jedan od učesnika iz redova NSA.“

Ako je njena izjava i zazvučala kao prekor, on to nije pokazao. „Kada se taj mogući sastanak dogodio?“

„Pre dva sata.“

„I još su u Istanbulu?“

„Moguće je. Čini mi se...“ Zastala je, predomislivši se.

„Da?“

„Pa, znam da Perkins, kao oficir za vezu u Turskoj, izveštaj podnosi direktno vama. Čini mi se... da niste znali da je u Istanbulu.“

Direktor je podigao obrve. „Zašto to misliš?“

„Zato što ste me upravo pitali da li su još tamo, gospodine. Da je Perkins na poslovnom putovanju, pretpostavljam da biste to znali.“

Direktor ju je ćutke gledao i pitala se da li je možda preterala. Ali želela je da mu stavi do znanja da je sposobna za mnogo više od upadanja u mreže i podizanje sistema za praćenje. Želela je da on shvati da i ona ima dobre instinkte i da zaslužuje više odgovornosti.

„U svakom slučaju“, nastavila je, „predložila bih da se provere podaci sa granice i da se utvrdi vreme Hamiltonovog povratka, a proveriću im i mobilne telefone. Ako su telefoni bili isključeni ili ostavljeni negde, to će sigurno izgledati kao da ne žele da ih neko prati. Iks-kiskor bi nam isto tako mogao pomoći. Morala bih sama da proverim, gospodine, ali nemam ovlašćenja.“

Bio je to suptilan nagoveštaj da bi bolje obavljala svoj posao, efikasnije, samo kada bi imala više oruđa.

Ali on ga je ignorisao. „To je dobro razmišljanje. Pošalji mi neobrađene podatke. Želim da znam gde su ih tačno i u koje vreme kamere snimile.“

„Da, gospodine.“

Skinuo je naočare za čitanje, spustio ih na sto i upiljeno se u nju. „Reci mi, Evi, ti si projektovala sistem za kamere, zar ne?“

Treptala je, iznenađena što joj se obratio imenom. Iznenađena što ga se setio.

„Ovaj, da, gospodine. Hoću reći, znali smo da su u današnje vreme svi zatvoreni nadzorni video-sistemi na neki način umreženi, što znači da se možemo priključiti na njih.“

„Da, ali ti si predvodila tim koji nas je uveo u mreže i sve ih povezao. Ti si automatizovala sistem, uključila nove mreže koje su se pojavljivale, kao onu na Harvardu, koju su tajno instalirali u svojim učionicama, u svrhu tobožnjeg istraživanja o prisustvu na predavanjima. Ti si predložila korišćenje ovog pristupa, ne samo za direktno praćenje već i za pasivan nadzor, povezujući sve sa tehnologijom prepoznavanja lica i kompleksnom neuralnom mrežom.“

„To je tačno, gospodine.“

Klimnuo je. „Ako ovo sa Perkinsom stvarno ispadne prekršaj, to je onda problem koji bi nam sigurno promakao da nije bilo tebe. Veoma dobro odrađen posao.“

Shvatila je da je pušta da ide. Ako će ikada izneti ono što je muči, onda će to učiniti sad ili nikad.

Samo to uradi, pomislila je. Ili nikada neće prestati da te muči.

„Gospodine... postoji još nešto što želim da vas pitam, ako smem.“

Podigao je obrve, ništa ne rekavši.

„Gospodine, sećate li se da sam prošlog meseca otkrila da je jedan sistemski administrator CIA kontaktirao sa Marsi Viler, novinarkom *Emp-tivila*?“

„Skot Stajls, naravno.“

„Da, Stajls. Pa, kao i obično, sve što mogu da uradim jeste da, pristupom mreži, potvrdim da se sastanak održao. Tako da... u stvari nikada ne saznam šta se kasnije otkrilo.“

Čekala je, ponovo se nadajući da će možda zagristi mamac i priznati da bi bolje obavljala posao bez tog poveza preko očiju. Ali on ništa nije

rekao. Samo ju je bezizražajno posmatrao, tim svojim prodornim pogledom. Maltene je rešila da odustane. Ali stigla je dovde. Nek ide dođavola.

„Dakle, samo nekoliko dana nakon što sam prijavila vezu Stajls-Viler, naišla sam na novinski članak u *Postu*. Pronašli su Stajlsa obešenog u njegovom stanu u Maklinu.“

„Da, znam to. Veoma žalosno.“

„Da, gospodine, jeste. I samo sam...“

Nije mogla da završi rečenicu. Šta to dođavola radi?

Direktor joj je uputio nagoveštaj osmeha. „Pitaš da li je to bila slučajnost?“

„Ovaj, pa, da, gospodine, mislim da sam to htela da pitam. Jednostavno se čini...“

„Želiš da znaš da li imamo ikakve veze sa Stajlsovom smrću.“

Progutala je knedlu. Nije mogla da porekne da je upravo to želela da zna. Ali nije mogla ni da izgovori. Čak je i sam nagoveštaj umešanosti odjednom delovao sumanuto. I sama ideja, kao i pominjanje.

Nastupila je tišina. Direktor se zakikotao. „Odgovor je ne.“

Pogledala ga je, ali njegov osmeh je bio nedokučiv. Posle još jedne čudne pauze u tišini, klimnula je i ustala. „Hvala vam, gospodine. Ja... osećam se glupo što sam pitala.“

Odmahnulo je glavom. „Meni je drago što si pitala. To je zapravo ona vrsta pitanja, vrsta povezanosti, koju bi svako od nas trebalo da pokuša da dostigne. Jednostavno se dogodilo, ovog puta, da je u pitanju slučajnost.“

„To znači... da Stajls nije bio umešan ni u šta... loše sa Marsi Viler?“

Usledila je pauza. „Nisam to rekao.“

„Ne, gospodine, ali rekli ste da je Stajlsova smrt žalosna.“

Neznatno se namrštio. „Što je tačno. Šta god da je, ili nije, nameravao da uradi sa neodgovornim bloggerima, svojoj zemlji je služio mnogo godina. Iz mog ugla, to njegovu nesrećnu, nepotrebnu i preranu smrt čini zaista žalosnom, kao što sam i rekao.“

Klimnula je i ustala, shvativši da je zapala u ćorsokak, poželevši da nije ni krenula tim putem. Kada je stigla do vrata, pozvao ju je: „Evi.“

Okrenula se i pogledala ga.

On je klimnuo u znak zahvalnosti, ili kao da je procenjuje. „Odlično odraden posao.“

„Hvala vam, gospodine.“

Uputila se prema svojoj kancelariji, koreći se u sebi. Osećala je da mora da pita, ali zašto? Šta je želela da dokaže, i kome? Da je gledala to